

Київський університет імені Бориса Грінченка

Інститут філології

“ЗАТВЕРДЖУЮ”

Проректор з науково-методичної
та навчальної роботи

_____ О.Б.Жильцов

“ _____ ” _____ 2017 року

ПРОГРАМА КОМПЛЕКСНОГО ЕКЗАМЕНУ

з англійської мови, теорії і практики перекладу
та історії зарубіжної літератури

Напрямок підготовки: 6.020303 «Філологія (переклад)»

Освітньо-кваліфікаційний

рівень: бакалавр

галузь знань: 0203 Гуманітарні науки

ЗАТВЕРДЖЕНО

на засіданні кафедри
світової літератури

на засіданні кафедри
англійської філології та перекладу

протокол № __ від _____ 2017 р.

протокол № 7 від 22 лютого 2017 р.

Завідувач кафедри

Завідувач кафедри

_____ Ковбасенко Ю.І.

_____ Якуба В.В.

2017 рік

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Програма комплексного екзамену з англійської мови та філологічних фахових дисциплін призначена для студентів, які закінчують Київський університет імені Бориса Грінченка за денною (стаціонарною) формою навчання з напрямку підготовки «Філологія (переклад)».

Комплексний екзамен з першої іноземної мови та філологічних фахових дисциплін має на меті визначення готовності студентів-випускників здійснювати професійні функції перекладача з англійської мови на українську та з української на англійську. В межах цього екзамену перевіряється й оцінюється науково-теоретична та практична підготовка майбутніх бакалаврів з першої іноземної мови й двостороннього перекладу, які передбачають сформованість комунікативних умінь та перекладацьких навичок, необхідних перекладачеві у його професійній діяльності.

До складання комплексного екзамену з англійської мови та філологічних фахових дисциплін допускаються студенти, які виконали усі вимоги навчального плану та програм з курсу першої іноземної мови, а також із курсу професійно орієнтованих дисциплін: теорії та практики перекладу, основ міжкультурної комунікації, науково-технічного перекладу, порівняльної лексикології, порівняльної граматики, порівняльної стилістики, а також виконали усі науково-дослідні роботи (курсіві) з цих напрямів.

Комплексний екзамен проводиться іноземною мовою, що вивчається, та українською мовою.

Для проведення комплексного екзамену організовується державна екзаменаційна комісія у складі голови та екзаменаторів (членів) комісії. Комісія створюється щорічно наказом ректора і діє протягом календарного року.

1. ВИМОГИ ДО СТУДЕНТІВ НА КОМПЛЕКСНОМУ ЕКЗАМЕНІ З АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ ТА ФІЛОЛОГІЧНИХ ФАХОВИХ ДИСЦИПЛІН

Комплексний державний екзамен з англійської мови та філологічних фахових дисциплін передбачає перевірку та оцінку сформованості у студентів комунікативної, соціокультурної та професійної компетенції, наявності у студентів знань основ перекладу та вмінь реалізовувати ці знання в майбутній професійній діяльності.

На державному екзамені студенти повинні продемонструвати:

- вільне володіння першою іноземною мовою та її теоретичною базою, зокрема з фонетики, морфології, лексикології, синтаксису, стилістики, і, відповідно, орфоепічної, лексичною та граматичною нормами, а також нормами побудови тексту або контексту;
- знання актуальних проблем теорії мови та підходів до аналізу мовних явищ у процесі перекладу;

- уміння визначати відповідні мовні явища, здійснювати їх систематизацію та інтерпретацію, виходячи із загальних закономірностей мови оригіналу та мови перекладу;
- комунікативну компетенцію, тобто володіння способами формулювання думок відповідною мовою, способами реалізації мовної норми в різних видах мовленнєвої діяльності;
- уміння та навички використовувати базовий словник в обсязі програмних вимог (близько 4500 лексичних одиниць) та вживати їх в усній і письмовій формі в рецептивних та продуктивних видах мовленнєвої діяльності;
- володіння професійними перекладацькими вміннями: під час відтворення тексту-оригіналу засобами іншої мови уникати буквалізмів та довільного перекладу, долати неперекладність певних граматичних категорій, конструкцій, слів-реалій, усталених словосполучень та ідіом;
- здатність реалізувати здобуті знання, сформовані професійні навички та вміння під час перекладацької діяльності.

2. СТРУКТУРА КОМПЛЕКСНОГО ЕКЗАМЕНУ

Комплексний екзамен складається з усної частини та відбувається відповідно до розкладу проведення державних екзаменів. Комплексний екзамен з англійської мови та філологічних фахових дисциплін включає такі кваліфікаційні завдання:

1. Розкриття теоретичного питання однієї з вивчених філологічних дисциплін (порівняльна лексикологія, порівняльна граматики, порівняльна стилістика);
2. Ознайомлення із запропонованим іншомовним автентичним текстом певного жанру (публіцистичний, науково-технічний або художній); виразне читання вказаного фрагмента тексту; перекладацький коментар;
3. Переклад з аркушу англомовної статті соціально-політичної спрямованості на українську мову.

Зміст і вимоги до завдань на комплексному екзамені

Кваліфікаційні завдання:

1. *Розкриття теоретичного питання однієї з вивчених дисциплін (порівняльна лексикологія, порівняльна граматики, порівняльна стилістика).*

Теоретичні питання зазначені в білетах до державного екзамену.

Час, що надається для підготовки першого завдання – 20 хвилин.

Під час відповіді на перше питання студент повинен продемонструвати відповідний рівень володіння теоретичним матеріалом у межах порівняльної лексикології, порівняльної граматики або порівняльної стилістики.

Порівняльна лексикологія:

1. Джерела наповнення словникового складу англійської та української мов.
2. Асиміляція запозичень в мові перекладу.
3. Типи лексичних значень в мовах оригіналу та перекладу.
4. Розширення, звуження, елевація, деградація лексичного значення в мовах оригіналу та перекладу.
5. Синонімія. Синонімічний ряд. Синонімічна домінанта.
6. Іншомовні елементи в англійській та українській мовах.
7. Функціональні стилі. Розмовний стиль. Сленг.
8. Діалекти в англійській та українській мовах.
9. Фразеологізми. Порівняння семантичної структури фразеологізмів.
10. Порівняння морфологічної будови англійської та української мов.

Порівняльна граматика:

1. Дайте характеристику домінуючих типових рис граматичної будови англійської та української мов.
2. Поясніть базові принципи класифікації частин мови сучасної англійської та української мов.
3. Порівняйте підкласи іменника в англійській та українській мовах. Визначте їх аломорфічні та ізоморфічні риси.
4. Порівняйте засоби вираження категорії числа іменників в англійській та українській мовах.
5. Розкрийте проблему категорії роду в англійській та українській мові.
6. Дайте визначення дієслову, поясніть ізоморфізм та аломорфізм в класах дієслів англійської та української мов.
7. Порівняйте засоби вираження категорії часу дієслова в англійській та українській мовах.
8. Порівняйте засоби вираження категорії аспекту дієслова в англійській та українській мовах.
9. Розкрийте сутність категорії перфекту в англійській мові та проаналізуйте її відповідники в українській мові.
10. Порівняйте структурні типи речень в англійській та українській мовах.

Порівняльна стилістика:

1. Основні та вихідні поняття порівняльної стилістики: стилістична норма порівнюваних мов, стилістична опозиція, стилістичний прийом, художній образ, висунення та його типи.
2. Семасіологічні засоби стилістики англійської та української мов. Художнє порівняння, метафора, метонімія, епітет, антономазія,

- парафраза, евфемізм у контексті порівнюваних мов. Стилiстичні можливості фразеології в англійській та українській мовах.
3. Джерельна база алюзивних виразів в англійській та українській мовах. Паремійний фонд англійської та української мов. Спільні та відмінні риси у поетиці паремій англійської та української мов.
  4. Стилiстичне використання засобів словотвору в англійській та українській мовах.
  5. Стилiстичний реєстр. Критерії диференціації мовних реєстрів в англо-американській та українській традиціях. Лінгвістичні та культурні аспекти стилетворення.
  6. Офіційно-діловий стиль: основні риси та лінгвостилістичні особливості в англо-американській та українській традиціях.
  7. Публіцистичний стиль: основні риси та лінгвостилістичні особливості в англо-американській та українській традиціях.
  8. Розмовний стиль: основні риси та лінгвостилістичні особливості в англо-американській та українській традиціях. Види лексичної та синтаксичної редукції, що створюють розмовність тону в англійській та українській мовах.
  9. Художнє (поетичне) мовлення в англійській та україномовній традиціях. Стилiстичні особливості художнього мовлення: поетична лексика, поетичний синтаксис, евфоніка.
  10. Науковий стиль: основні риси та лінгвостилістичні особливості в англо-американській та українській традиціях.
2. *Ознайомлення із запропонованим іншомовним автентичним текстом певного жанру (публіцистичний, науково-технічний або художній) та його перекладом українською мовою; виразне читання вказаного фрагмента тексту оригіналу; перекладацький коментар.*

*Обсяг тексту-оригіналу та його відповідника українською мовою
– 200 друкованих знаків (кожен).*

*Час, що надається для підготовки другого завдання
– 30 хвилин.*

Перекладацький коментар тексту передбачає виклад в стислій формі основних лінгвостилістичних особливостей запропонованого друкованого уривку тексту оригіналу та його україномовного перекладу, а саме:

- визначення функціонального стилю та жанрової належності тексту оригіналу;
- ідентифікацію у тексті оригіналу морфологічних, лексичних, семасіологічних виражальних засобів і стилістичних прийомів та визначення їхньої функції;
- порівняльний аналіз текстів оригіналу та перекладу;
- виявлення у тексті перекладу перекладацьких трансформацій та коментар щодо їхнього застосування.

3. *Переклад з аркушу англomовної статті соціально-політичної спрямованості українською мовою.*

Обсяг тексту – 200-250 знаків.

Час, що надається для підготовки третього завдання – 5-10 хвилин.

Переклад з аркушу передбачає відтворення англomовної статті засобами української мови зі збереженням її основного змісту. Під час виконання цього завдання студенти повинні продемонструвати знання лексичного матеріалу, набуті протягом вивчення таких модульних тем:

1. Конституційні права й обов'язки громадян України:
  - правопорушення, злочини;
  - структура законодавчої влади країни, мова якої вивчається;
  - моральні та правові цінності людства;
  - взаємозв'язок моралі та права.
2. Міжнародні організації та їх роль у сучасному світі:
  - міжнародні контакти України;
  - роль міжнародних організацій у боротьбі з проявами агресії та тероризму.
3. Економічні відносини у суспільстві:
  - глобалізація у сучасному світі;
  - банки та банківська система;
  - менеджмент та людські ресурси.
4. Духовні цінності у сучасному суспільстві:
  - віра та духовність у сучасному суспільстві;
  - духовні та моральні аспекти життя сучасної молоді;
  - вірування як запорука розвитку гармонійного суспільства;
  - музика як універсальна мова міжнаціонального спілкування.

КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ

При виставленні оцінки враховується змістовність та ґрунтовність всіх відповідей студента на питання екзаменаційного білету; мовна, комунікативна, лінгвокраїнознавча та перекладацька компетенція та рівень володіння основами теорії мови. Оцінювання усних відповідей здійснюється відповідно до вимог з конкретних питань екзаменаційного білету.

Перше питання:

Оцінка "відмінно"

Зміст відповіді: змістовна, логічна, чітка відповідь на теоретичне питання.

Форма відповіді: коректна фонетична, лексико-граматична та інформаційна презентація тексту, вільне володіння мовою, зв'язність та швидкість мовлення, логічне послідовне викладення матеріалу з дотриманням семантичних та формальних зв'язків між реченнями.

Оцінка "добре"

Передбачається невиконання однієї вимоги до змісту або однієї вимоги до форми. Допускається 3-4 граматичних або лексичних помилки.

Оцінка "задовільно"

Передбачається невиконання двох/трьох вимог до змісту або однієї вимоги до форми. Допускається 5-6 мовних помилок.

Оцінка "незадовільно"

Передбачається невиконання чотирьох і більше вимог до змісту, двох чи більше вимог до форми. У відповіді студента присутні більше, ніж 6 мовних помилок.

Друге питання:

Оцінка "відмінно"

Зміст відповіді: повне розуміння тексту; змістовна інтерпретація фрагменту тексту з аналізом мовно- та мовленнєво-стилістичних засобів; особиста оцінка прочитаного; вміння визначити та проаналізувати мовні явища в тексті; вміння пояснити смислові, структурні, загальні та відмінні особливості мовних явищ.

Форма відповіді: коректна фонетична, лексико-граматична та інформаційна презентація тексту, вільне володіння мовою, зв'язність та швидкість мовлення, логічне послідовне викладення матеріалу з дотриманням семантичних та формальних зв'язків між реченнями.

Оцінка "добре"

Передбачається невиконання однієї вимоги до змісту або однієї вимоги до форми. Допускається 3-4 граматичних або лексичних помилки.

Оцінка "задовільно"

Передбачається невиконання двох/трьох вимог до змісту або однієї вимоги до форми. Допускається 5-6 мовних помилок.

Оцінка "незадовільно"

Передбачається невиконання чотирьох і більше вимог до змісту, двох чи більше вимог до форми. У відповіді студента присутні більше, ніж 6 мовних помилок.

Третє питання:

Оцінка "відмінно"

Зміст відповіді: повне розуміння запропонованого тексту; відтворення його основного змісту у нормальному темпі.

Форма відповіді: фонетично коректне мовлення, вільне володіння мовою, зв'язність та швидкість мовлення, володіння навичками перекладу й комунікації, грамотність мовлення.

Оцінка "добре"

Передбачається невиконання однієї/двох вимог до змісту й перекладу, та однієї - до форми. Допускається 3-4 граматичних або лексичних помилки.

Оцінка "задовільно"

Передбачається невиконання трьох вимог до змісту й перекладу, або двох вимог до форми. Допускається 5-6 мовних помилок.

Оцінка "незадовільно"

Передбачається невиконання чотирьох та більше вимог до змісту й перекладу, трьох та більше вимог до форми. У відповіді студента наявні більше, ніж 8 мовних помилок.

КРИТЕРІЇ

комплексної оцінки за результатами екзамену

При виставленні підсумкової оцінки за державний екзамеn усі складові питання вважаються рівноцінними. Кожен вид роботи оцінюється за 4-бальною шкалою («5», «4», «3», «2»).

Підсумкова оцінка за державний екзамеn обчислюється як середнє арифметичне з округленням до сотих долей. За шкалою ECTS і національною шкалою оцінки виставляються так:

Підсумкова кількість балів (max – 100)	за національною шкалою	Рейтинг ECTS	Критерії оцінювання
90-100	відмінно	A	оцінку "відмінно" отримує студент, який продемонстрував всебічні, систематичні й

			глибокі знання програмового матеріалу, вільно володіє спеціальною термінологією, викладає матеріал послідовно, правильно застосовує теоретичні знання з усіх фахових дисциплін для розв'язання практичних завдань; уміє розробляти методику вирішення дослідницьких проблем, використовуючи при цьому новітні досягнення мовознавства і літературознавства;
82-89	добре	В	Відповідь демонструє всебічні, систематичні й глибокі знання програмового матеріалу, вільне володіння спеціальною термінологією, матеріал викладено послідовно, із застосуванням теоретичних знань з різних дисциплін для розв'язання практичних завдань; припускається 1-2 неточності у викладенні матеріалу, які не призводять до помилкових висновків і рішень
75-81	добре	С	оцінку “добре” отримує студент, який достатньо розкриває основний зміст теоретичних питань, володіє навичками лінгвістичного й літературознавчого аналізу, вміє теоретично обґрунтувати й застосувати набуті знання з мовознавства і літературознавства; правильно використовує професійну термінологію, не допускає у відповіді грубих помилок; можливі 3-4 неточності у використанні спеціальної термінології, несуттєві помилки у висновках, узагальненнях, які не спотворюють зміст відповіді
66-74	задовільно	Д	оцінку “задовільно” отримує студент, який в основному правильно відповідає на питання, але викладає матеріал неповно, не завжди послідовно; відчуває певні труднощі у застосуванні теоретичного матеріалу для виконання практичних завдань; помиляється в застосуванні професійної термінології
60-65	задовільно	Е	оцінку “задовільно” отримує студент, який коротко, схематично, але в основному правильно відповідає на питання; викладає матеріал неповно, не завжди послідовно; відчуває певні труднощі у застосуванні теоретичного матеріалу для виконання практичних завдань; помиляється в застосуванні професійної термінології
35-59	незадовільно	FX	оцінку “незадовільно” отримує студент, який не може розкрити основний зміст теоретичних питань, не володіє навичками застосування набутих знань для виконання практичних завдань; не володіє професійною термінологією; допускає грубі помилки в остаточних висновках

ЛІТЕРАТУРА

стилістика

1. Дубенко О.Ю. Порівняльна стилістика англійської і української мов. Вид. 2-е перероб. і допов. Навч. посібник. / Олена Дубенко. – Вінниця: НОВА КНИГА, 2011.
2. Стилiстика англiйського язика / Мороховський А.Н., Вороб'єва О.П., Лихошерст Н.И., Тимошенко З.В. – К.: Вища шк., 1991.
3. Арнольд И.В. Стилiстика современного англiйского язика. – М.: Изд-во "Флинта: Наука", 2004.
4. Стилiстика української мови: Підручник / Л.І. Мацько, О.М. Сидоренко, О.М. Мацько. – К.: Вища шк., 2003.
5. Пономарів О.Д. Стилiстика сучасної української мови: Підручник. – 3-тє вид. – Тернопіль: Навчальна книга, 2000.

граматика

6. Бархударов Л.С. Очерки по морфологии современного англiйского язика. – М.: Высшая школа, 1975.
7. Бархударов Л.С. Структура простого предложения современного англiйского язика. – М.: Высшая школа, 1966.
8. Гладуш Н.Ф. Теоретична граматика англiйської мови в таблицях: Навчальний посiбник. – Київ: ТОВ "ВТС Принт", 2012. – 188 с.
9. Иванова И.П., Бурлакова В.В., Почепцов Г.Г. Теоретическая грамматика современного англiйского язика. – М.: Высшая школа, 1981.
10. Blokh M.Y. A Course in Theoretical English Grammar. – М.: Высшая школа, 2003.
11. Ilyish V.A. The Structure of Modern English. – Л.: Просвещение, 1971.
12. Iofik L.L., Chakhoyan L.P., Pospelova A.G. Readings in the Theory of English Grammar. – Л.: Просвещение, 1981.
13. Morokhovskaya E.J. Fundamentals of Theoretical Grammar. – Kiev: Vysca Skola, 1984.
14. Volkova L.M. Theoretical Grammar of English: Modern Approach. – К.: Освіта України, 2009.

лексикологія

16. Антрушина Г. Б. Лексикология англiйского язика: Учеб. пособие для студентов / Г. Б. Антрушина, О. В. Афанасьева, Н. Н. Морозова. — М. : Дрофа, 1999. — 288 с.
18. Арсентьева Е. Ф. Сопоставительный анализ фразеологических единиц / Е. Ф. Арсентьева. – Казань, 1989. – 234 с.
19. Борисенко О. А. Lecture notes on Contrastive Lexicology: Курс лекцій для перекладацьких від-нь вищ. навч. закл. — К.: МАУП, 2005. — 80 с.
20. Верба Л. Г. Порівняльна лексикологія англiйської та української мов. Посiбник для перекладацьких віддiлень вузiв. – Вінниця : НОВА КНИГА, 2003. – 160 с.
22. Виноградов В. В. Основные типы лексических значений слова / В. В. Виноградов // Вопросы языкознания. – № 5. – С. 5-39.

25. Квеселевич Д. І. Практикум з лексикології сучасної англійської мови. Квеселевич Д. І, Сасіна В. П / Д. І. Квеселевич, В. П. Сасіна. – Вінниця : НОВА КНИГА, 2003. – 128 с.

26. Корунець І. В. Порівняльна типологія англійської та української мов. / І. В. Корунець. –Вінниця «Нова книга», 2003. – 464 с.

27. Ніколенко А. Г. Лексикологія англійської мови – теорія і практика. / А. Г. Ніколенко. – Вінниця : НОВА КНИГА, 2007. – 528 с.

перекладознавство

28. Гарбовский Н. К. Теория перевода. – М.: Изд-во Моск. ун-та, 2004. – 543с.

29. Залевская А. А. Текст и его понимание. – Тверь: Изд-Во Твер. гос. ун-та, 2001. – 177 с.

30. Казакова Т. А. Практикум по художественному переводу: Учеб. пос об. На англ яз. – СПб.: Изд-во «Союз», 2003. – 320 с.

31. Казакова Т. А. Практические основы перевода: Учеб. пособ. – СПб.: Лениздат; Изд-во «Союз», 2002. – 320 с.

32. Карабан В. І., Мейс Дж. Переклад з української мови на англійську мову: Навчальний посібник-довідник для студентів вищих закладів освіти. – Вінниця: Нова Книга, 2003. – 608 с.

33. Карасик В. И. Языковой круг: личность, концепты, дискурс – М.: Гнозис, 2004. – 390 с.

34. Коломієць Л. В. Концептуально-методологічні засади сучасного українського поетичного перекладу (на матеріалі перекладів з англійської, ірландської та американської поезії): Монографія. – К.: ВПЦ «Київський Університет», 2004. – 522 с.

35. Комиссаров В. Н. Современное переводоведение. – М.: «ЭТС», 2004. – 424 с.

36. Комиссаров В. Н. Теория перевода. – М: Высшая Школа, 1990. – 253 с.

37. Коптілов В. Теорія і практика перекладу: Навчальний посібник. – К.: Юніверс, 2002. – 280 с.

38. Красных В. В. «Свой» среди «чужих»: миф или реальность? – М.: ИТДГК «Гнозис», 2003. – 375 с.

39. Левый И. Искусство перевода / Пер. с чеш. Вл. Россельса. – М.: Прогресс, 1974. – 397 с.

40. Мечковская Н. Б. Семиотика: Язык. Природа. Культура: Курс лекций: Учеб. пособие для студ. филол., лингв. и переводовед. фак. высш. учеб. заведений. – М.: Издательский центр «Академия», 2004. – 432 с.

41. Науменко А. М. Блуканина сучасного перекладу: від глухого кута семиотики до глухого кута когнітивної лінгвістики // Нова філологія. – Запоріжжя: ЗДУ, 2003. – № 3 (18). – С. 105-350.

42. Некряч Т. Є. Асиметрія при перекладі драматичного діалогу // Мови, культури і переклад у добу глобалізації: Програма і резюме доповідей наукової конференції, присвяченої пам'яті Ю. Жлуктенка (20-21 вересня 2005 року). – К.: КНУ, 2005. – С. 55-56.

47. Федоров А. В. Основы общей теории перевода (лингвистические проблемы): Для ин-тов и фак-тов иностр. языков. Учеб. пособие. – 5-е изд. – СПб.: Филологический факультет СПбГУ; М.: ООО Издательский Дом Филология Три, 2002. – 416 с.

48. Чередниченко О. І. Міжкультурні аспекти перекладу // Мовні і концептуальні картини світу. – Спец. вип.: Мови, культури та переклад в контексті європейського співробітництва. – К.: КНУТШ, 2001. – С. 485-489.